

Vaday Andrea

Kazár – több korszakú régészeti lelőhely

(Előzetes jelentés II.)

2002-ben a Salgótarján és környékének csatornaépítését megelőző feltárás során kezdődött a régészeti kutatás Kazár határában,¹ amely 2003-ban is folytatódott (1. kép).² A lelőhely fontossága és veszélyeztetettsége miatt 2005-ben a Nemzeti Kulturális Alapprogram elnyert pályázata tette lehetővé a feltárás folytatását.

A korábbi jelentések már röviden beszámoltak az ásatásokat megelőző terepbejárások eredményéről, valamint a lelőhelyen feltárt fazekasközpontról és a 2002–2003-ban előkerült leletekről.

2005. augusztus 14. és szeptember 3. között – a korábbi szelvényekhez csatlakozva – újabb terület feltárására került sor a Kazár-patak mentén fekvő településen.³ A lelőhelyről már ismert hulladékgödrök mellett előkerült egy részben földbe mélyített lakóház maradványa is (2005/1. objektum) (5/A kép), amely a korábban feltárt objektumokhoz kapcsolódva újabb adatokkal szolgál a fazekastelephez.

A ház elszántott anyagát – a földmunkákkal bolygatott talajban – már 30–35 cm mélységben, a hamus, égett paticsrögökkel kevert föld jelezte. A szántáshatáron nagyobb, alakatlan égett omladékolt utalt a ház sorsára. Az omladék eltávolítása után – a jelenkori talajszinttől számított 75 cm mélyen – rajzolódott csak ki egyértelműen a ház lekerekített sarkú, kissé szabálytalan négyszög alakja, közepén égett omladékkal. A negyedelt bontás során három – átégett és roncsolódott – padlótapasztást lehetett megfigyelni. A DK-i negyedben a felső réteg hamus, faszenes betöltésű volt. Grafitos kelta fazék töredéke és meglehetősen sok korongolt kelta és császárkori edénytöredék, valamint állatcsont volt benne. A déli falhoz közel hamufoltok jelentkeztek, majd az első – legalsó – roncsolódott, átégett padlótapasztás fölött apró szemű égett fadarabok kerültek elő a ház jelentkezésétől számítva 5–25 cm mélység között. Az ÉK-i negyedben félkör alakú foltban került elő a jelentkezéstől számított 20 cm mélységben a harmadik padlómeújítás világossárga, agyagos maradványa, alatta 10–15 cm vastagon látszott az égett, hamus omladék-réteg. A ház közepén, az ÉK-i negyedben az aljánál 6 cm vastag, feljebb keskenyedő, fekete törésű, barna, kiégett agyagrúd vagy oszlop töredékei kerültek elő. A rúd belsejében eredetileg facölöp volt, amelynek lenyomata jól látszott a törött darabok belsejében. A rúd fokozato-

Andrea Vaday

Kazár – a multi-period archaeological site

(Preliminary report II)

Archaeological investigations started at Kazár preceding canalisation work in Salgótarján and its environs in 2002,¹ and continued in 2003 (Fig. 1).² As the site proved important and threatened, the excavations could be continued in 2005 with the grant of the Nemzeti Kulturális Alapprogram.

Former reports have already discussed the results of the field walkings preceding the excavations and the pottery centre and the finds recovered in 2002–2003.

A new surface was uncovered in the settlement along the Kazár stream, next to the former cuttings, between August 14 and September 3, 2005.³ Beside the already known refuse pits, the remains of a semi-subterranean dwelling house were also unearthed (feature no. 2005/1) (Fig. 5/A), which, together with the formerly unearthed features, offered new data on the potters' settlement.

Earth mixed with ashes and burnt daub fragments marked the remains of the house dispersed by the plough in a depth of only 30–35 cm. At the bottom of the ploughed soil, a larger, irregular debris spot showed the fate of the house. After the debris had been removed, the slightly irregular quadrangular shape of the house with rounded corners and burnt debris in the centre appeared in a depth of 75 cm under the actual soil surface. The feature was unearthed in four segments. In result of the cleaning, a burnt and damaged floor plastering came to light. The upper layer was mixed with ashes and charcoal in the SE quarter. It contained the fragment of a graphitic Celtic pot and relatively many wheel-thrown shards from the Celtic and the Imperial periods, and animal bones. Ash spots appeared near the southern wall, then fine-grained, burnt wood fragments were found above the first, the lowermost damaged and burnt floor plastering between 5–25 cm from the appearance of the house. The light yellow clayey remain of the third floor plastering appeared in the form of a semicircular discolouration in the NE quarter in a depth of 20 cm from the appearance of the house. The burnt debris mixed with ashes was 10–15 cm thick under it. The remains of a 6 cm thick, brown, upwards narrowing burnt clay column or shaft was found on the bottom in the centre of the house in the

1 VADAY 2003a, 234; VADAY 2003b

2 VADAY 2002–2003, 203–216.

3 Az NKA pályázat jellege miatt – azaz, hogy csak a támogatás felét tudták folyósítani ebben az évben – a tervezettnél rövidebb volt az ásatás és kevés munkással lehetett dolgozni. Rádásul a mostoha időjárás is lassította a munkát.

1 VADAY 2003a, 234; VADAY 2003b

2 VADAY 2002–2003, 203–216

3 Due to the conditions of the NKA grant, which means that only half of the sum was provided this year, the excavations were shorter than planned and fewer workers could be employed. The unfavourable weather conditions also slowed down the pace of work.

san keskenyedett felfelé, a legfelső részén elkeskenyedett hengeres alakúra, a tetején tálszerű bemélyedést alakítottak ki (5/B. kép). Az oszloptörödékek mellett egy peremes tűzhely vagy földre épített sütőtál töredéke is volt. Az ÉK-i negyed közepén, a harmadik, legutolsó padló megújítás nagyobb, összefüggő, átégett tapasztásának alján egy kelta grafitos fazék peremtörödéke volt, amelynek lenyomata mélyen benyomódott a tapasztás alsó részébe (2. kép). A ház közepén több égett patics, padlótapasztás és durván téglalakúra faragott puha mészkőtégla került elő. A padlótapasztások között az agyagrúd újabb két töredéke mellett találtuk a fentebb leírt felső rúdvéget. A kelta edénytörödékek mellett – a 2. és az utolsó, 3. padló közti feltöltésben – feküdt egy vékony falú, római, szürke, korongolt, belül rádlis díszű tál apró 1×1 cm-es töredéke, utalva a padló második megújításának idejére. Ugyanitt volt pár kalcinált állatcsont is. A legkésőbbi, 3. padlószinten az ÉNy-i negyedben átlósan beesett, égett facölöp maradványa feküdt.

A ház három megfigyelt padlója között strukturális különbség volt. Az első, eredeti padló a ház alján, egy 2–5 cm vastag, sárga, nagyobb szemű homokrétegre húzott 2–3 cm vastag, másodlagosan átégett agyagtapasztás jelentette, mely igen rongált állapotban került elő. A DNy-i negyedben az első padló felett 30 cm-rel jelentkezett a leégett ház elegyengetett törmelékére kent második – szintén másodlagosan átégett – agyagpadló tapasztásának maradványa, amely helyenként 2–6 cm vastag volt. A legkésőbbi megújításnál, úgy tűnik, az épület szerkezetét is megváltoztatták, ugyanis a korábbi, bemélyített házfalon belül egy kisebb, négyzetes területet alakítottak ki, amelyet árokkal vettek körül. Ez az árok kissé bemélyedt az első padlószint alá is az altalajba. Az új, kisebb épületen belül nem alakítottak ki újabb cölöphelyeket, így a tető szerkezetet tartó cölöpök a korábbi cölöplyukakba kerültek.⁴

A ház nyugati, rövidebb falának közepén földbe vajt, agyaggal kitapasztott – a ház első fázisához tartozó – lépcső jelentkezett, amely túlnyúlt a ház földbe mélyített oldalán keleti irányban (3. kép). Hasonló lépcsőmegoldás a népi építkezésben is ismert (4. kép).⁵ Közvetlenül a lépcső mellett került elő az egyik tartócölöp helye, amely a lépcső miatt nem a ház rövidebb falainak közepén helyezkedett el. A ház nyugati, rövidebb falánál – szintén nem a rövidebb fal közepén, de a másik cölöphellyel azonos távolságban a déli faltól – került elő a másik tartócölöp helye (5/A kép).⁶

A 2005-ben előkerült ház a 2003-ban feltárt leégett épület és a 2002–2003 során előkerült fazekasműhely szomszédságában volt. A terepjelenségek és a régészeti

NE quarter. It was black in cross-section. There used to be a wooden post in its centre, the imprint of which could clearly be seen inside the broken fragments. The shaft upwards gradually tapered, it was cylindrical in the uppermost part and a bowl-shaped depression was made on its top (Fig. 5/B). The fragment of a rimmed hearth or a baking dish built on the ground could be observed beside the fragments of the column. The rim fragment of a Celtic graphitic pot lay on the bottom of a larger, coherent spot of the third, the last floor plastering in the centre of the NE quarter, the imprint of which was deeply pressed into the lower part of the plastering (Fig. 2). A number of burnt daub and floor plastering lumps and soft limestone bricks cut roughly to a brick shape were uncovered in the centre of the house. The above-described upper end of the shaft was found beside two more fragments of the clay shaft among floor plastering remains. Beside the Celtic shard, the 1×1 cm large fragment of a Roman, thin-walled, grey, wheel-thrown bowl with roulette decoration on the interior surface lay in the filling between floor no. 2 and the last floor no. 3, indicating the time of the second floor rejuvenation. A few charred animal bones were also found here. The remains of a burnt wooden post lay as it fell obliquely on the last floor no. 3 in the NW quarter.

There were structural differences between the three observed floors of the house. The first, original floor on the bottom of the house was a secondarily burnt, 2–3 cm thick, plastering spread on a yellow, 2–5 cm thick coarse-grained sand layer. It was found in a much damaged condition. The second, also secondarily burnt clay plastering was 2–6 cm thick at certain places. It was spread on the levelled debris of the burned down house, and it appeared in the SW quarter 30 cm above the first plastering. The structure of the building must have been modified at the last floor rejuvenation, since a smaller square-shaped area was formed inside the former sunken walls of the house, which was surrounded by a ditch. This ditch was slightly deepened into the subsoil under the first floor level. No new postholes were dug in the new, smaller building, so the props that supported the roof were erected in the already existing postholes.⁴

Steps cut into the earth and plastered with clay appeared in the middle of the western shorter wall of the house, which belonged to the first phase. They reached over the walls of the semi-subterranean house in the east (Fig. 3). A similar solution is known in folk architecture as well (Fig. 4).⁵ The hole of one of the props was found next to the steps, which was not in the middle of the shorter wall of the house because of the steps. The hole of the other prop was found at the western shorter wall of the house, also not in the middle of

4 Betöltésükben a korábbi égések maradványai voltak.

5 Hollókő, Falumúzeum lépcsője.

6 Betöltésében egy kelta edénytörödéket találtunk. Mindkét cölöplyukban sok apró faszén és kisebb égett paticsrög volt.

4 Their fillings contained the remains of former conflagrations.

5 Hollókő, the steps of the Village Museum

anyag értelmezése alapján valószínűsíthető a ház és az említett objektumok relatív kronológiai helyzete.

A három objektum és szűkebb körzetének terepbejárásán gyűjtött anyagának mennyiségi és minőségi összetevőit a 7. kép mutatja.⁷ A fazekasműhely fölötti szántott, bolygatott felszínen kelta és császárkori barbár anyag egyaránt előfordult.⁸ A kerámia legnagyobb része császárkori barbár volt, a keltaanyag is relatív domináns volt a teljes felületen gyűjtött azonos anyagon belül, de abszolút mennyiségben kevesebb volt a császárkori barbár anyagnál. A római export kevés volt a felszínen a műhely közelében. A részben földbe mélyített ház fölött a fazekasműhelyhez hasonló volt a kép a kelta és császárkori anyag tekintetében. Római export anyag csak a közelében került elő. Végül a földfelszíni épület fölötti szántásban a földbe mélyített házat fedő réteghez hasonló mennyiségű császárkori anyag volt csak.⁹ A 6. kép A ábrán szerepel a három, vizsgált objektum felszínen gyűjtött és ásatáson előkerült leletanyagának összevetése is. Ennek alapján, ha a fazekasműhely – másodlagosan bekerült – anyagát nézzük, legtöbbször a császárkori barbár anyag, míg kis számban fordult csak elő kelta, római és germán kereskedelmi áru. A részben földbe mélyített háznál mind a négy típusú leletanyag előfordult, de az objektum fázisaiban eltérő összetételben és mennyiségben. A kelta anyag mindhárom fázisban domináns volt, a jelzesszerűen előkerült római és germán áru a második és harmadik fázisban jelentkezett. A harmadik fázisban már feltűnt a császárkori barbár anyag is. A földfelszíni leégett épület padlója felett a római és kelta kerámia kis mennyiségben fordult elő, és domináns volt a császárkori anyag mennyisége.

A kelta anyag a részben földbe mélyített ház mindhárom fázisában, valamint a felszínen egyaránt jelentkezett, a császárkori anyag a ház harmadik fázisában és a terepbejárási anyagban fordult elő. A római áru csak a ház második és harmadik fázisa közti feltöltésben volt jelen, de nem fordult elő a felszíni anyagban. A germán kerámia a rómaihoz hasonlóan nem fordult elő a felszínen, és csak a ház harmadik fázishoz lehetett kötni.

A 6. kép B ábra a terepjelenségek és ásatási megfigyelések alapján ábrázolja a három objektum időbeli meghatározását.

the wall but at the same distance from the southern wall as the other posthole (Fig. 5/A).⁶

The house unearthed in 2005 stood near the burnt down house uncovered in 2003 and the pottery workshop found in 2002–2003. The relative chronological relationship of the above objects can be determined with great probability from the interpretation of the settlement phenomena and the archaeological material.

Fig. 7 illustrates the quantitative and qualitative components of the three features and the material collected in their close environment during field walking.⁷ Materials both from the Celtic and the Imperial period occurred in the ploughed, disturbed soil above the pottery workshop.⁸ The majority of the ceramics were Imperial period barbarian wares. The Celtic material was also relatively dominant within the identical materials collected on the entire surface but it was less represented in absolute numbers than the Imperial period barbarian material. There were few Roman imported wares on the surface near the workshop. The situation was the same regarding the materials of the Celtic and the Imperial periods above the semi-subterranean house as above the pottery workshop. Roman exported wares occurred only in its vicinity. Finally, the ploughed soil above the overground building only contained Imperial period material in a same quantity as above the semi-subterranean house.⁹ Fig. 6 A shows the comparison of the materials collected on the surface above the three examined features and the unearthed find material. Regarding the secondarily fallen-in material of the pottery, the Imperial period barbarian material dominates, while Celtic, Roman and German commercial goods occurred in a low number. All the four types of finds appeared at the semi-subterranean house but their composition and number were different in the subsequent phases of the building. Celtic material dominated in all the three phases, while a few Roman and German wares occurred only in the second and the third phases. In the third phase, Imperial period barbarian goods also appeared. Roman and Celtic material could be found in small numbers above the floor of the burnt

7 A megközelítési út és a domb lejtője miatt a hosszú idő óta művelt területen a szántás fő iránya általában nem változott, a szántott rétegben előkerült leletanyag az objektumok felett elmozdulhatott, így a vizsgált objektumok felett a szűkebb körzet terepbejárási anyagát is ábrázolni kell.

8 Az anyag meghatározásánál az etnikumhoz köthető anyagot a kelta, római és germán megnevezés takarja. A császárkori barbár anyag megnevezés korszakmeghatározó, de csak technikai, technológiai és díszítésbeli elemeiben felel meg az etnikumhoz köthető leletanyagának. A szakirodalomban ez a megnevezés terjedt el a szarmata barbaricum északi és északeleti részén előkerült római kori leletek közlése során.

9 A második oszlopa mutatja a terepbejárási anyag megoszlását.

6 The filling contained a Celtic shard. Both postholes contained many tiny charcoal fragments and smaller burnt daub lumps.

7 The main direction of ploughing has remained the same during the long time the field has been tilled owing to the approach road and the slope of the hill. The finds that were collected in the ploughed layer could move above the features, so the material collected in the direct vicinity of the examined features during field walking also has to be taken into account.

8 The materials that could be affiliated with ethnicity got the names Celtic, Roman and German. The name Imperial period barbarian determines the age and it can be compared to the finds affiliated with ethnicity only in technique, technology and ornamental elements. This name became accepted for the description of Roman period finds uncovered in the northern and northeastern part of the Sarmatian Barbaricum.

9 The second column shows the distribution of the material collected during field walking.

A fazekasműhely és a leégett földfelszíni épület ugyanazon a szinten került elő, a szántott réteg vastagsága is azonos volt. A lelőhely domboldalon fekszik, a ház egy kisebb – szárazabb – kiemelkedésre épült. Ezért itt a domb felől az évszázadok alatt az eróziós talaj vékonyabb réteget alkotott, mint a domb lábánál – a viszonylag sík területen – fekvő másik két objektum fölött. Ezt igazolja, hogy a ház felső része nagyobb részben esett áldozatul a földmunkáknak, mint a másik két objektumé. A részben földbe mélyített ház és a földfelszíni épület leégett. Ez feltehetően nem háborús pusztítást jelez, hanem a közeli fazekaskemencék üzemeltetése során kaptak lángra az épületek.¹⁰

A leletanyag és a megfigyelések azt jelzik, hogy a részben földbe mélyített ház első fázisa volt a legkorábbi, homogén kelta anyaggal.¹¹ Az objektum második fázisában már van római árucikk, hasonlóan a fazekasműhely betöltéséhez és a földfelszíni épülethez. Germán kerámia a ház harmadik fázisában jelentkezett a császárkori barbár anyaggal együtt. Ebben egyezett a fazekasműhellyel. A földfelszíni épület padlóján, az égésrétegben domináns volt a császárkori barbár anyag, a fazekasműhelyhez hasonlóan.

A ház mellett a járósínten egy nagyobb, helyidegen világosszürke, öszegyúrt agyagdarab került elő, amely a fazekasműhely nyersanyaga lehetett.

A visszatemetésnél a részben földbe mélyített ház legalsó, eredeti padlójára homokréteget terítettünk, majd erre került a takaró fólia és földréteg, az esetleges későbbi bemutatás miatt.

A feltárások és terepbejárások során előkerült terra sigillata anyag az Kr. u. 190–225 évek közti időszakra keltezte a kazári császárkori lelőhelyet, amely a korábban az objektumok elemzése során megállapított relatív kronológiát abszolút időhatárok között határozza meg.¹²

A 2005. évi feltárás során – a korábban feltárt – császárkori teleprészlet további jellegzetes leletanyaga került elő. A kerámiaanyag túlnyomó része kelta jellegű volt, megerősítve azt a korábbi megfigyelést, hogy a település lakói kelták voltak. A pannoniai export, valamint a germán edénytöredékek utaltak az egykori lakók élénk kereskedelmi tevékenységére, amelyet az északi szomszédságban élő germán lakókkal és Pannonia római tartománnyal folytattak. Az intenzív kereskedelmi kapcsolatot magyarázhatja, hogy – a kereskedelmi úttól távolabb, a hegyvidéken fekvő telepen – az ipari tevékenység miatt megnőtt a lakosság vásárlóereje, és lehetővé vált számukra a római árucikkek beszerzése és a germánokkal való árucseré. A római leletanyag keltezésé-

down overground building, while the Imperial period barbarian material dominated.

Celtic material was found in all the three phases of the semi-subterranean building and on the surface, while Imperial period barbarian material occurred in the third phase of the house and in the material collected during field walking. Roman wares were recovered only from the filling between the second and third phases of the house and they were missing from the surface material. German ceramics, similarly to the Roman one, was not found on the surface, it only occurred in the third phase of the house.

Fig. 6 B illustrates the chronological situation of the three features determined from the settlement phenomena and the excavation observations.

The pottery workshop and the burned down overground building were found in the same level and the thickness of the ploughed soil was the same. The site can be found on a hillside, where the house was erected on a smaller, drier elevation. Thus erosion left a thinner soil layer here than above the other two features that were built on a relatively flat area at the foot of the hill. The same is indicated by the fact that the upper part of this house was more damaged by earth movement than those of the other two buildings. The semi-subterranean and the overground building burned down. This was probably not war damage; the houses caught fire from the working pottery kilns.¹⁰

The find material and the observations imply that the first phase of the semi-subterranean house was the earliest period with a uniformly Celtic material.¹¹ In the second phase of the feature, Roman wares already appeared similarly to the filling of the pottery workshop and the overground building. German wares first occurred in the third phase of the house together with Imperial period barbarian materials, in which regard it was similar to the pottery workshop. Imperial period barbarian material dominated in the burnt layer on the floor of the overground building, similarly to the pottery workshop.

A larger, light grey, moulded clay lump of an alien origin was found on the floor level next to the house, which could be the raw material of the pottery.

A sand layer was spread on the lowermost first floor of the semi-subterranean house before refilling, and it was covered with a plastic foil and a layer of earth so that it could later be opened to visitors.

The Samian ware material recovered during the excavations and the field walkings dated the Imperial period site of Kazár from the period between 190 and 225 AD, which determines the absolute chronological

10 A 2005. évi szelvényekben több helyen is látszottak az égések nyomai.

11 Kérdéses azonban, a kis mennyiség és a véletlenszerűség magyarázza-e a germán és római áru hiányát.

12 A terra sigillata anyag töredékessége és kis száma miatt pillanatnyilag nem lehet az abszolút kronológiát pontosabban szűkíteni a 35 éves időszakon belül.

10 The traces of burning could be seen at a number of places in the cuttings in 2005.

11 The question is if pure chance and the small numbers explain the lack of German and Roman wares.

se alapján a kazári kelta település életé egybeesett a Római Birodalom Severus-kori gazdasági fellendülésével, amely a szarmata és germán barbaricumban egyaránt a római-barbár kereskedelem árukínálatának minőségi és mennyiségi megnövekedésével járt.

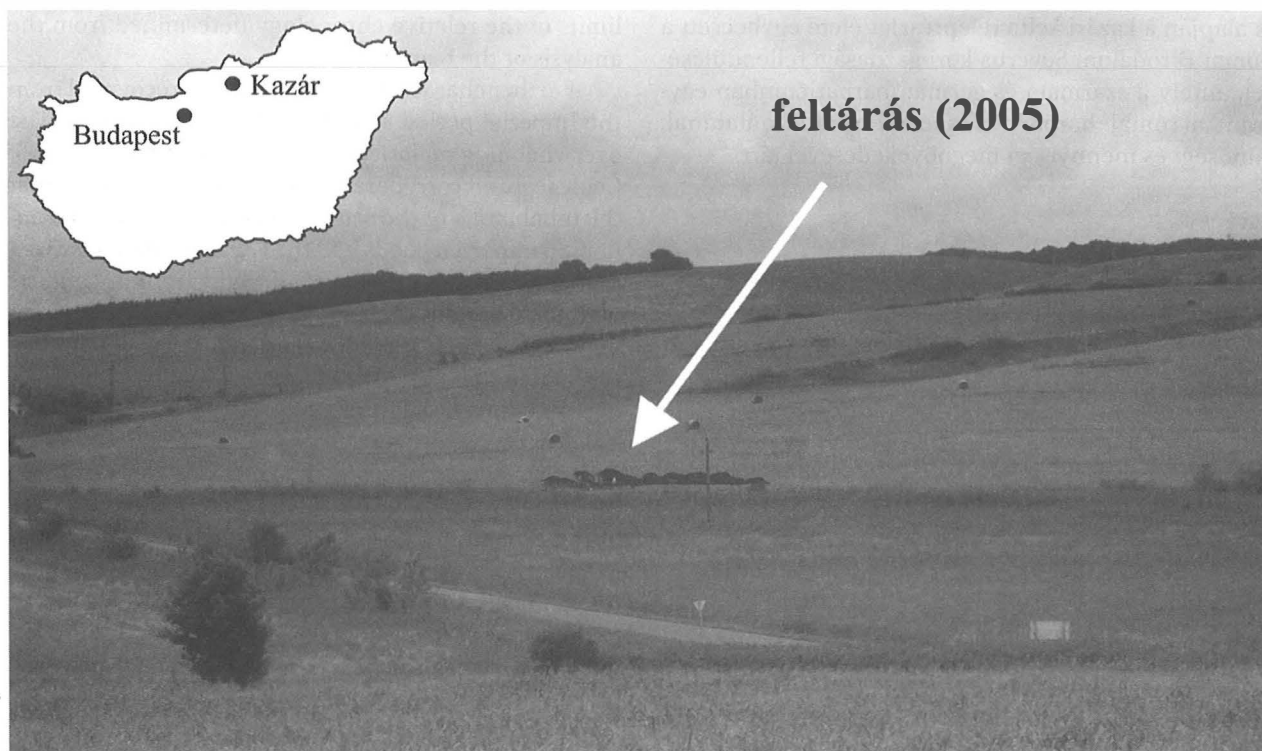
limits of the relative chronology determined from the analysis of the features.¹²

Further characteristic material was recovered from the Imperial period settlement fragment in 2005. The overwhelming majority of the ceramic material was of Celtic features corroborating the earlier observation that the inhabitants of the settlements were Celts. The Pannonian imported goods and the German shards showed that they inhabitants had had vivid trading contacts with the Germans their northern neighbours and Pannonia the Roman province. The industrial activity in a settlement established in the hills farther from the trading routes increased the spending capacity of the inhabitants, and so they were able to purchase Roman goods and exchange goods with the Germans. This explains the intensive trading contacts. According to the dating of the Roman finds, the Celtic settlement fragment at Kazár existed at the time of the economic upswing of the Roman Empire in the Severus period, which meant the increase of the supply of Roman-Barbarian commercial goods in the Sarmatian and the German Barbaricum as well.

12 The fragmented condition and the small number of the Samian ware material do not afford a more exact chronological determination within the 35 years.

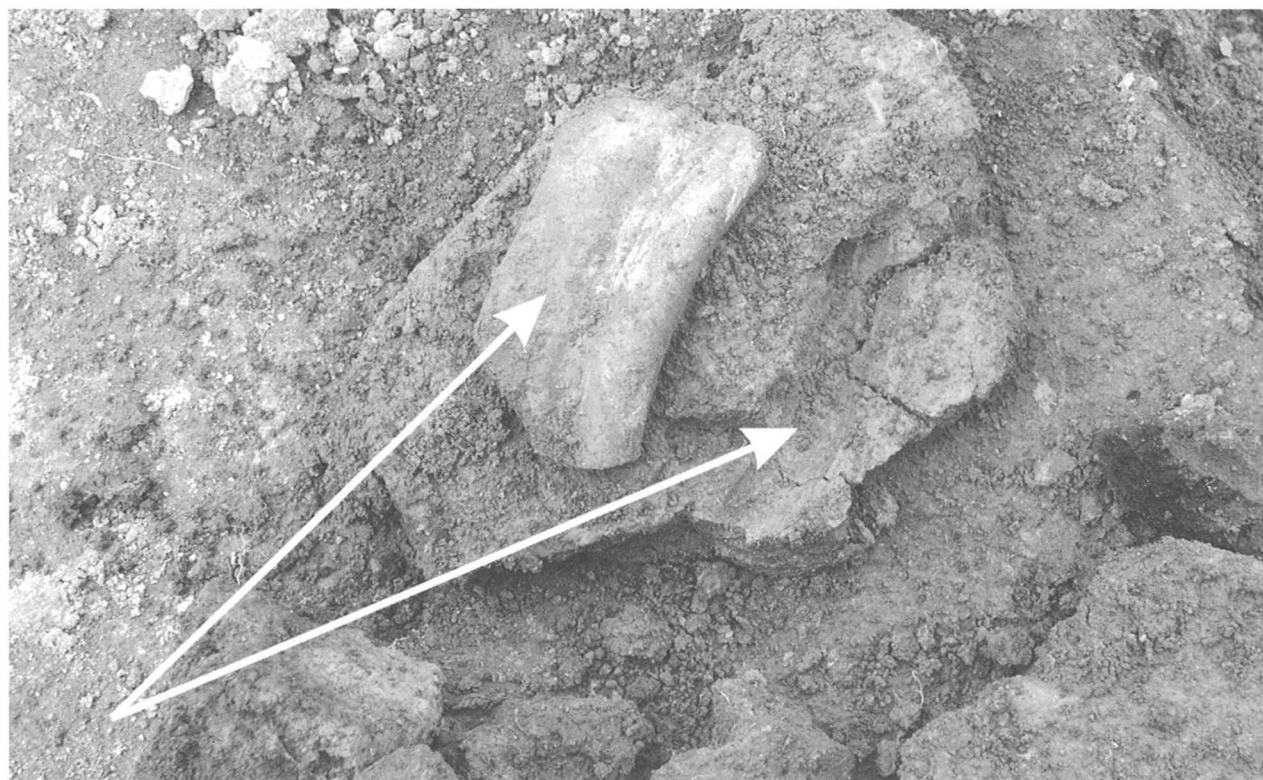
Irodalom • References

- VADAY 2003a VADAY, A.: Kazár settlement. In: The Roman army in Pannonia. An Archaeological Guide of the Ripa Pannonica. Ed. Zs. Visy. Budapest, 2003. 234.
- VADAY 2003b VADAY A.: Kazár (több korszakú régészeti lelőhely) – Kazár (a multi period archaeological site)/ In: Régészeti kutatások Magyarországon 2003 – Archaeological Investigations in Hungary 2003. Budapest 2004, 51–64.
- VADAY 2003–2004 VADAY A.: Kazár (több korszakú régészeti lelőhely feltárásának előzetes jelentése) NMMÉ XXVII–XXVIII (2003–2004) 203–216.

1. kép: A lelőhely elhelyezkedése és távlati képe a feltárással

Fig. 1: The location of the site and its perspective view with the excavation

2. kép: A ház harmadik megújított padlótapasztásának aljába nyomódott kelta fazék töredéke és a töredék lenyomata az agyagban --

Fig. 2: The fragment of the Celtic pot that got pressed into the bottom of the third rejuvenated floor plastering of the house and the imprint of the fragment in the clay

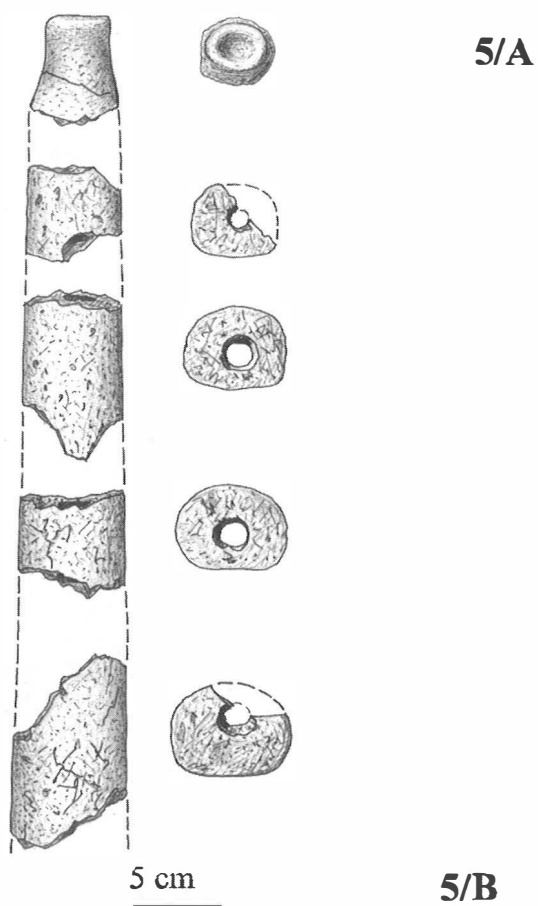
3. kép: A ház agyaggal tapasztott földlépcsője

Fig. 3: Earth steps of the house plastered with clay

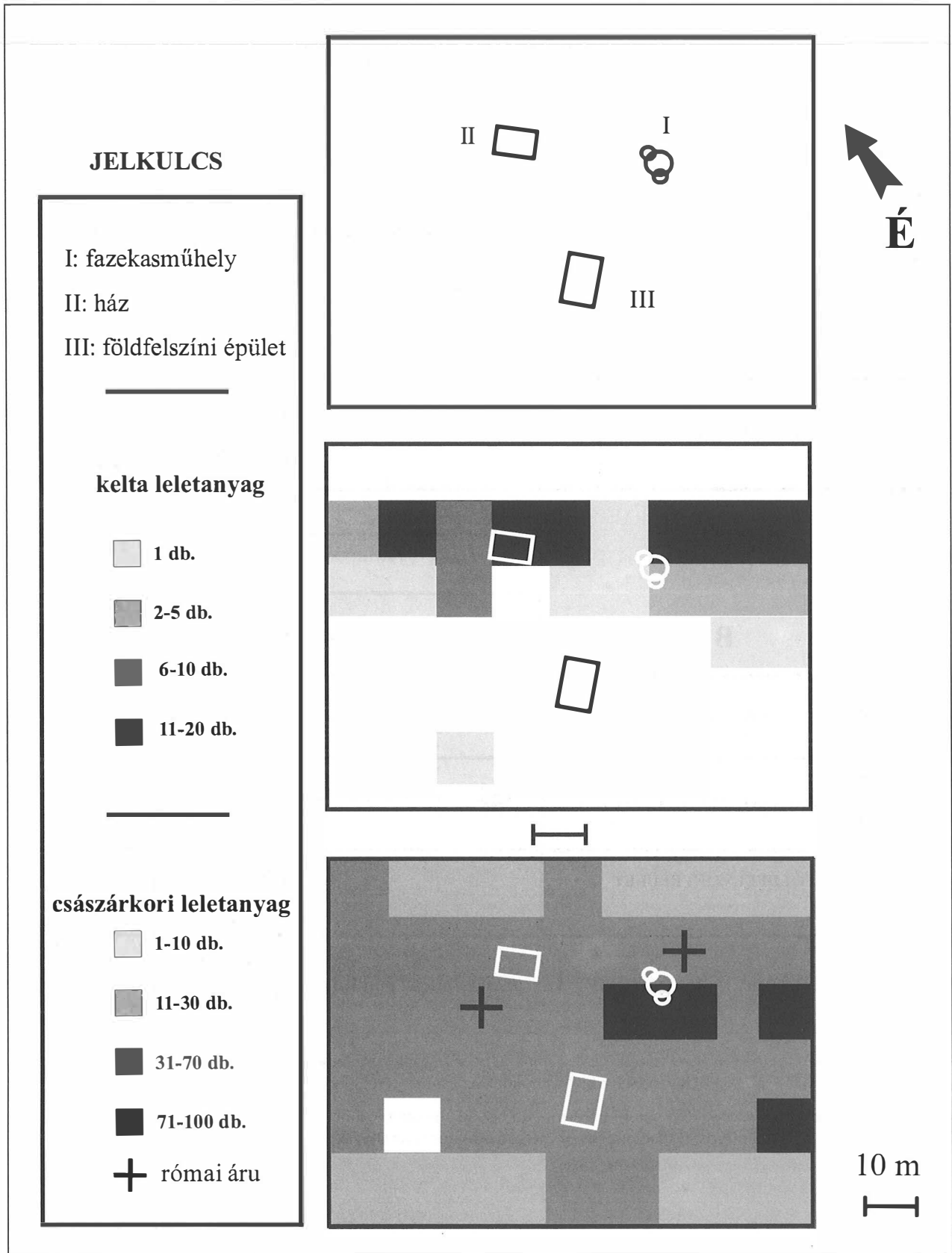

4. kép: Agyaggal tapasztott jelenkori földlépcső Hollókőn

Fig. 4: Modern earth steps plastered with clay in Hollókő

5. kép: A: A részben-földbe mélyített ház kibontva; B: A házból előkerült agyagoszlop és a töredékek metszetei
Fig. 5: A: The uncovered semi-subterranean house; B: Clay column found in the house and the cross-sections of the fragments

7. kép: A terepbejárási anyag megoszlása a részben földbe mélyített ház, a földfelszíni épület és a fazekasműhely környezetében

Fig. 7: Distribution of the material collected during field walking in the regions of the semi-subterranean house, the overground building and the pottery workshop